

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту розпорядження Кабінету Міністрів України «Про скидання надлишків зворотних вод у р. Інгулець у міжвегетаційний період 2024-2025 років»

1. Мета

Метою проєкту розпорядження є надання дозволу на скидання надлишків шахтних вод зі ставка-накопичувача у річку Інгулець у міжвегетаційний період 2024-2025 років та подальше здійснення заходів з промивання і екологічного оздоровлення річки Інгулець.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Проєкт розпорядження розроблено Фондом державного майна з урахуванням листа Секретаріату Кабінету Міністрів України від 06.08.2024 № 18773/0/2-24 до листа громадської спілки «Екологічна рада Криворіжжя» від 31.07.2024 № 79/24.

Запобігання виникненню аварійної ситуації на ставку-накопичувачу шахтних вод в балці Свистунова.

Видобуток залізної руди в Кривбасі супроводжується великими обсягами відкачування підземних вод. Розміщення у хвостосховищах та використання у зворотних циклах на гірничозбагачувальних комбінатах близько 40,0 млн м³/рік підземних вод (шахтні, кар'єрні), які відкачуються у регіоні (із яких 16-17 млн м³ – високомінералізовані шахтні води), залишається неможливим. Інші вільні ємності, придатні для тимчасової акумуляції шахтних вод Кривбасу, відсутні. Надлишки шахтних вод цілодобово, протягом року спрямовуються в ставок-накопичувач у балці Свистунова.

Ставок-накопичувач шахтних вод б. Свистунова має обмежений обсяг накопичення 7,886 млн м³, що відповідає відмітці +86 м. З метою недопущення переповнення ставка-накопичувача та виникнення техногенної катастрофи із затопленням селища Широке та неконтрольованого потрапляння шахтних вод в р. Інгулець щорічно, протягом міжвегетаційного періоду, здійснюється дозоване скидання шахтних вод в р. Інгулець з розбавленням їх водою з Карачунівського водосховища. Дозвіл на скидання шахтних вод надає Кабінет Міністрів України відповідно до пункту 10 статті 14 Водного кодексу України.

Наповнення ставка-накопичувача станом на 30.08.2024 – 4,423 млн м³.

Прогнозний обсяг наповнення станом на 01.01.2025 – 8,317 млн м³.

Ризики переповнення ставка-накопичувача:

- посилення фільтрації високомінералізованих шахтних вод в р. Інгулець, що призведе до неможливості використання р. Інгулець в якості джерела питного водопостачання для міст Кривий Ріг та Миколаїв;
- посилення деформації підпірної греблі ставка-накопичувача;

- можлива руйнація підпірної греблі ставка-накопичувача, внаслідок чого буде затоплене селище Широке Криворізького району, потрапляння високомінералізованих шахтних вод в р. Інгулець та неможливість використання в якості джерела питного водопостачання для м. Миколаїв.

Продовження діяльності гірничорудних підприємств Кривбасу, збереження експортного потенціалу залізорудної сировини, запобігання виникненню техногенної катастрофи на території м. Кривий Ріг.

Через особливості гідрогеологічної будови Криворізького залізорудного басейну припинення діяльності гірничорудних підприємств з видобутку залізних руд не зупинить процес відкачування шахтних вод.

Ризики припинення відкачування шахтних вод гірничорудних підприємств у ставок-накопичувач в б. Свистунова:

- затоплення підземних виробок шахт;
- втрата запасів багатих залізних руд понад 1,1 млрд тонн;
- втрата запасів неокислених залістистих кварцитів понад 4,6 млрд тонн;
- підняття рівня підземних вод та порушення стійкості порушених земель внаслідок видобутку корисних копалин на площі до 3,5 тис. га та затоплення територій міста Кривий Ріг, у т. ч. об'єктів критичної інфраструктури;
- виникнення техногенних землетрусів на території м. Кривий Ріг.

Довгостроковий прогнозний розмір сумарних збитків держави внаслідок зупинки роботи шахт Кривбасу та їх затоплення з урахуванням перспективи відпрацювання балансових запасів, розрахованих Державним інститутом по проектуванню підприємств гірничорудної промисловості «Кривбаспроект», оцінюється в 4,9 млрд дол. США.

В разі зупинки роботи шахт Кривбасу та їх затоплення прогнозний розмір щорічних втрат податків у держбюджет оцінюється в 2,1 млрд грн. Крім того, буде втрачено щонайменше 13690 робочих місць.

З метою **мінімізації негативного впливу** скидання високомінералізованих шахтних вод в р. Інгулець, за рахунок коштів гірничорудних підприємств здійснюється розбавлення шахтних вод безпосередньо в р. Інгулець шляхом подачі додаткових обсягів води з Карачунівського водосховища. Обсяги подачі води на розбавлення шахтних вод визначаються індивідуальним регламентом скидання надлишків зворотних вод гірничорудних підприємств Кривбасу зі ставка-накопичувача балки Свистунова у р. Інгулець у міжвегетаційний період 2024-2025 років.

З метою **ліквідації наслідків** скидання високомінералізованих шахтних вод в р. Інгулець, за рахунок коштів гірничорудних підприємств здійснюється промивка русла р. Інгулець з доведенням параметрів якості води в річці до показників, що відповідають санітарно-гігієнічним нормативам якості води

водних об'єктів для задоволення питних, господарсько-побутових та інших потреб населення.

3. Основні положення проєкту акта

Проєктом розпорядження пропонується надати дозвіл на скидання надлишків шахтних вод зі ставка-накопичувача у річку Інгулець в період з 21 січня до 15 березня 2025 року та подальше здійснення заходів з промивання русла річки Інгулець, а також надати доручення на розробку та затвердження регламенту з промивання та екологічного оздоровлення р. Інгулець з визначенням відповідальності за його виконання.

4. Правові аспекти

Водний кодекс України;

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»;

Закон України «Про оцінку впливу на довкілля»;

Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проєкту акта не потребує додаткових витрат з державного чи місцевих бюджетів. Заходи, передбачені проєктом розпорядження, будуть профінансовані за рахунок коштів гірничорудних підприємств Криворізького басейну, а саме: АТ «Криворізький залізорудний комбінат», ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», ПрАТ «Суша Балка» та ПрАТ «Центральний гірничо-збагачувальний комбінат».

6. Оцінка відповідності

У проєкті розпорядження відсутні положення що:

- стосуються зобов'язань України у сфері європейської інтеграції;
- стосуються прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод;
- впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією;
- створюють підстави для дискримінації;
- Лист Фонду державного майна України від 27.12.2024 № 10-47-2-34878 на Національне агентство з питань запобігання корупції (далі – НАЗК) (вх. НАЗК від 27.12.2024 № 180893/0/03-24).

7. Прогноз результатів

Заінтересована сторона	Вплив реалізації акта на заінтересовану сторону	Пояснення очікуваного впливу
Суб'єкти господарювання	Надання Урядом дозволу на здійснення дозованого (регульованого) скидання надлишків зворотних вод у р. Інгулець дозволить уникнути аварійної ситуації на гідротехнічних спорудах Криворізького басейну та не допустити зупинки гірничорудних підприємств.	Видобуток та переробка залізної руди в Кривбасі супроводжується великими обсягами відкачки і використання підземних вод. Надлишки зворотних вод цілодобово протягом року спрямовуються в ставок-накопичувач. Ставок-накопичувач шахтних вод б. Свистунова має обмежений обсяг накопичення 7,886 млн м ³ . Переповнення ставка-накопичувача може призвести до низки некерованих техногенних катастроф на території Кривбасу, зупинки виробничої діяльності підприємств та затоплення шахт.
Населення	Надання Урядом дозволу на здійснення дозованого (регульованого) скидання надлишків зворотних вод у р. Інгулець дозволить не допустити зупинки гірничорудних підприємств, забезпечити збереження робочих місць, уникнути аварійної ситуації	У разі настання аварії на ставку-накопичувачу з порушенням стійкості греблі, що його огорожує, потік від ставка-накопичувача по тальвегу балки Широка буде спрямований в бік сел. Широке і далі в р. Інгулець. В зоні затоплення (близько 40 га) об'єктами безпосереднього впливу будуть 820 будівель в сел. Широке, які можуть бути пошкоджені в результаті витоків зі ставка-накопичувача, та поверхневі води р. Інгулець. Залпове потрапляння потоку високомінералізованих шахтних вод в р. Інгулець призведе до забруднення води, починаючи з сел. Широке до

	<p>на гідротехнічних спорудах Криворізького басейну, підтоплення житлових забудов та об'єктів інфраструктури, зменшити вплив фільтраційних процесів.</p>	<p>гирла річки. Таким чином, зона впливу від аварії на ставку-накопичувачу буде збільшена на 278 км вздовж русла р. Інгулець, що призведе до втрати р. Інгулець, як джерела питного водопостачання для міст Кривий Ріг та Миколаїв. При затопленні шахт існуючі зони зсувів земної поверхні, включно з зонами воронок і провалів, збільшаться в 2,5-3 рази за рахунок насичення водою, послаблення стійкості масиву порушених земель та вміщуючих порід, а також зменшення кутів зсувів та розривів. Внаслідок цього в чотирьох районах міста Кривий Ріг (Центрально-Міському, Саксаганському, Покровському та Тернівському) буде порушено умови безпечного існування населення.</p>
--	--	--

**В. о. Голови Фонду
державного майна України**

Іванна СМАЧИЛО

«_____» _____ 2025 р.